

Ocena rozprawy doktorskiej napisanej przez lek. Monikę Ponikowską pod tytułem „Rola badania ultrasonograficznego oraz wybranych biomarkerów w prognozowaniu ewolucji zmian we wczesnym niezróżnicowanym zapaleniu stawów”

1. Zapalenia stawów stanowią ciągle trudną do poznania grupę chorób. Nie ulega wątpliwości, że jest to grupa zróżnicowana i przyszłe lata pozwolą wyróżnić bardziej określone podtypy choroby. Niestety, ciągle mało wiadomo o etiopatogenezie omawianych chorób. Z drugiej strony dwie ostatnie dekady to bardzo znaczący postęp w leczeniu zapaleń stawów. Leczenie to ze wspomnianych wyżej przyczyn jest ciągle objawowe. Mimo sporych obszarów niewiedzy, za szczególnie ważne przyjmuje się wczesne wdrożenie leczenia lekami modyfikującymi przebieg choroby, które nie tylko zapobiega rozwojowi nieodwracalnych zmian strukturalnych, ale u części chorych pozwala na uzyskanie długotrwałej i głębokiej remisji, która w jakimś stopniu może być uważana za „częściowe wyleczenie”. Dlatego tak istotne jest określanie czynników pozwalających na wczesne rozpoznanie i zróżnicowanie zapalenia stawów. Wybór tematu uważam za właściwy, ciekawy i w pełni zgodny z aktualnym stanem badań.
2. Z uznaniem przeczytałem wstęp, w którym, już na początku, Doktorantka analizuje problemy nomenklaturowe. Dotyczą one zarówno czasu trwania (co to znaczy „wczesne”) jak i odróżnienia wczesnego niezróżnicowanego zapalenia stawów od wczesnego reumatoidalnego zapalenia stawów. Niestety, wiele pytań w tym zakresie ciągle pozostaje bez odpowiedzi, bo kryteria klasyfikacyjne reumatoidalnego zapalenia stawów mają charakter ogólny i opisowy. Intuicyjnie wyczuwamy, że zapalenie stawów może mieć bardzo różną etiologię, mimo zbliżonego czy wręcz identycznego obrazu klinicznego, chociażby wspomnę rzadko rozpoznawane wirusowe zapalenia stawów.

Wszystko to raz jeszcze potwierdza celowość podjętych przez Doktorantkę badań, które dobrze wpisują się w nurt współczesnej reumatologii.

3. Całość rozprawy zawarta jest w trzech publikacjach. Są to wartościowe opracowania z istotnym wkładem Doktorantki. Dwie prace dotyczą badania ultrasonograficznego, a jedna wskaźników immunologicznych i biochemicznych. Prace są w pełni spójne tematycznie, stanowią oryginalną dobrze zaplanowaną i wykonaną analizę ważnego problemu medycznego. Mają aspekt tak poznawczy jak i aplikacyjny – mogą znaleźć zastosowanie w praktyce klinicznej.
4. Wyniki wszystkich prac stanowiących podstawę rozprawy doktorskiej są poddane dyskusji, poza tym w rozprawie znajduje się podsumowujące omówienie wyników. Jest ono zestawieniem własnych badań z danymi literaturowymi i potwierdza bardzo dobre rozeznanie Doktorantki w piśmiennictwie dotyczącym Jej zainteresowań badawczych, a także wskazuje na nie przecenianie własnych obserwacji.
5. Rozprawę doktorską kończy 6 wniosków mających, w części, charakter podsumowania wyników. Wskazują one na rolę badania ultrasonograficznego we wstępnym wyborze chorych, u których jest zwiększone prawdopodobieństwo rozwoju reumatoidalnego zapalenia stawów. Istotne są obserwacje o znaczeniu praktycznym, takie jak konieczność oceny stawów stóp i ścięgien oraz możliwości zmniejszenia liczby badanych stawów bez zmniejszenia czułości i swoistości badania. Na uwagę zasługują też obserwacje o roli oznaczania przeciwciał przeciwko cytrulinowanemu peptydowi alfa-enolazy i przeciwko cytrulinowanej wimentynie.
6. Rozprawa doktorska p. Moniki Ponikowskiej jest nowoczesnym, oryginalnym, dobrze zaplanowanym i wykonanym oraz właściwie przedstawionym opracowaniem naukowym. Nie mam uwag krytycznych. Z nawyku redaktora wskazuje Koleżance Monice

Ponikowskiej kilka „poślizgów piorą”, które proszę uprzejmie potraktować wyłącznie, jakie moje dobre rady na przyszłość. I tak, nie ma terminu „opad Biernackiego” a skrót „OB” oznacza odczyn Biernackiego lub odczyn opadania krwinek czerwonych (str. 39), podobnie „morfologia” to nauka, a oznacza się morfologię krwi obwodowej (str. 39). Ilość dotyczy parametrów niepoliczalnych a liczba dotyczy wskaźników policzalnych, tak, więc mówimy o „liczbie stawów” a nie „ilości stawów” (str. 59). Obecność raczej dotyczy osób a przeciwciała występują a nie „są obecne”. To jednak być może już nadmierne dążenie do czystości języka. W piśmiennictwie w tytułach angielskich zdarzyła się dwukrotnie częsta pomyłka. W języku angielskim w tytule prawie wszystkie słowa rozpoczynają się wielką literą, ale już cytując tytuł (przykładowo w wykazie piśmiennictwa) dużą literą pisze się jedynie pierwsze słowo i słowa, które tego wymagają zgodnie z zasadami ortografii (np. imiona własne).

7. Podsumowując, prace przeczytałem z uznaniem i przyjemnością. Jest ona wartościowym, ciekawym i oryginalnym opracowaniem aktualnego i ważnego tematu badawczego. Stwierdzam, że praca lek. Moniki Ponikowskiej spełnia wszystkie prawne i zwyczajowe wymogi stawiane rozprawom na stopień doktora nauk medycznych tym samym rozprawa doktorska spełnia warunki określone w art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. Nr 65, poz. 595, z późn. zm.). Przedkładam Wysokiej Radzie Wydziału wnioski o dopuszczeniu Kandydatki do dalszych etapów przewodu doktorskiej. Gratuluje Doktorantce i Promotorowi wielce udanej rozprawy.

K I E R O W N I K
Katedry i Kliniki Chorób Wewnętrznych
Reumatologii i Immunologii Klinicznej
Śląskiego Uniwersytetu Medycznego w Katowicach

prof. dr hab. n. med. Eugeniusz J. Kucharz

Katowice, dnia 2 stycznia 2019 r.